

Svartkjaftur

Polarfarið, Hammarin og svartkjaftavinnan

— Fyri 3 árum síðani vóru menn yvirhøvd bjartskygdur tá talan var um — svartkjaft. Í dag er tað »in« í Føroyum at vera svartskygdur. Einku ber — til — alt gongur tann vegin hennan spakkar. Svartskygninsins oddmenn eru flestu av okkara løgtings- og landsstýrismonnum, og Pallaba og Marin Malena diltu sjálvandi eftir — Hvat annað er at gera?

Farmaskipaflothin er farin, og nú er túrin komin til svartkjaftatrolarnar.

Eitt »lagnuóhapp« (»force majeure«), ið eingin dugdi at siggja frammanundan — sandmakka-galskapurin í týska sjón-

eisini í mong ár verið og er áframt hjá okkum — ja, á ávisum økjum er hesin stuðulin vordin beinleiðis skipaður eins og var tað talan um »eitt óhapp« ið ongan enda fær (skipanin av t. d. Rád-fiskagrunninum og Løn-javningargrunninum).

Fiskar t. d. kongafisk, blálongu ella upsa og marknaðurin ikki vil gjalda — tað, tú mást hava fyri lönandi framleiðslu, ja, so fært tú almennan studning, so hesin fiskiskapur kann halda fram (í hvussu so er á papirinum).

Hesum skipanum eru vit øll meira og minni samd í, og tú hoyrir t. d. heldur ongantið Fiskasøl

gja upp um armar. Føroya fólk eigur tí eisini at fáa upplýst, at tað var landsstýrið sjálvt sum skipaði fyri sölusáttmálanum við Eystur Týskaland — tann sáttmálin, ið svartkjaftaskipini grundaðu sínar rakstrarætlanir a og sum gjørdur at menn bygdu hesi skip — tann sáttmálin skipini við góðum treysti fóru til fiskiskap uppá — og tann sáttmálin, ið gjørdi endan á skipunum!

Men tað er munandi lættari at jatta til nýggjar graslíkisvøllir, og gevur helst eisini fleiri atkvøður.

Sjálvandi hava Óli og Birgir rætt til at hava sína áskoðan, og at teir

onnur deydiligu fáa teirra støðu at vita, i staðin fyri at fylla okkum við teirra grenjum »styring« — Hvør er tað sum skal stýra hvernjum.

POLARFARIÐ

Eg skal ikki bera í bótufloka fyri tvey mistøk, ið helst eru gjørd í sambandi við bygging og rakstri av okkara svartkjaftatrolarum, men eg skal lova mær at koma við nøkrum almennum viðmerkingum um »Polarfarið« (fyrirverandi »Raðhamar«), ið eg var ráðgevi fyri tá trolarin varð bygður, og nú ið eitt ár eisini hava verið reiðari og medeigari av.

Min støða í sambandi við svartkjaftavinnuna hevur altíð verið — og er áframt — at sæð úr einum langfreistaðum sjónarmiði, so eru møguleikarnir fyri lönandi rakstur av trolarunum smáir, um teir ikki hava surimiverksmiðju aftrat møguleikunum at framleiða fars og flet. Tí varð hesin trolarin bygður, so pláss er til eina tilika verksmiðju umborð — og søkt varð eisini til landsstýrið um figging av smiðjun. Landsstýrið mælti til at steðga við hesum iløgum til úrslitini frá rakstrinum 1. árið lógu fyri. Byrjunartíðitið fyri lönandi vinnu var eisini sera gott, tá hesin trolarin fór av bakkastokki, ið landsstýrið hevði jú sum nevnt megnað at fingið til vega ein rímmarsáttmála við eysturtýrskarar har verksmiðjutrolarunum varð lovað kr. 10. pr. kg. fyri butterflyflet (ið er sera lætt og skjótt at framleiða).

»Raðhamar« bleiv handaður á árunum 10. feb. í fjør og aftaná royndartúr byrjaði fiskiskapurin av álvara kring 10. mars. Uppá slakar 7 vikur hevði trolarin fiskað uppi — t.v.s. uml. 720 tons av fletum, sum er met. Kundin nú hesin fiskiskapur hildið áfram, og trolarin annars kundi troyst kongafiskin í Irmingarhavinum í tíðarskeiðnum apríl/augúst, tá svart-

kjafturin er rak og gongur spjaddur, so var »sloppið« — endarnir vildu rokkið saman og ríkiliga tað!

Men so skuldi sum kunnugt ikki verða, og øll kenna vit orsakina, so her skal eg lata sandmakkarar skriva sína egna kós og heldur ikki briksla landsstýrinum fyri ikki at hava lisið tað, ið stóð skrivað við »smáum bókstavum« í nevnda sáttmála við eysturtýrskarar — onnur verða at døma um tað. (Men Gud náði Pallaba og Mariu Malenu, tá tey ikki hava lisið nógv væl tað ið landsstýrið hevur skrivað við »smáum bókstavum«!)

Tað sum har aftur ímóti kanska fáur í dag veit er, at í hesum døgum eru fiskakeyparnir knappiga byrjaðir at spyrja eftir butterflyfletum úr svartkjafti. Nú talar eingin um sandmakk ella royggj longur? — Nú hevur hetta — eyðsæð minni týðning.

Veruleikin týkist tí vera hann, at hesir keyparir hava sitið á garðinum og steðgað eftir at prisirnir skuldu falla í botn, men uppdaga nú knappiga, at teir eru ov seinir á sjóvarfalinum. Eg kann t.d. nevna, at tað hevur eydnast okkum at keypa aftur svartkjaftaflet frá trolarunum, ið vórðu seld til minkafóður og selja hesi somu fletini aftur til matna fyri tað 3-dupluta av minkafóðurprisinum (vinnurnin fer í landskassan!).

»Sic transit gloria mundi!« (»Soleiðis verður dýrd heimsins týnd!«) segði onkur av teimum klóku gomlu romverjunum.

»POLARFARIÐ« OG LANDSTÝRISINS ROYNDARSKÉIÐ

Um 1. august í fjør varð reiðarið P/F Raðhamar selt og trolarin fekk navn ið »Polarfarið« (nýggja reiðarið fekk heitið P/F Polar).

Motorhaviariir og onnur teknisk brek, mistar ella skalaðar fiskapumpur, ábøtur í verksmiðjunum vegna m.a. neyðuga betri

eftirlitsskipan (sandmakka-kanning v.m.) og umlegging til framleiðslu av fletum uttan bein og skræðu o.s.fr., hevur tarnað fiskiskapi og framleiðslu ovurhonds nógv síðani nýggja reiðarið tók við og gjøgnum alt royndarskeiðið.

Hetta er felags fyri bæði royndarskipini, eins og meginparturin av landlegutiðini hevur beinleiðis samband við tær royndir, ið eru framdar.

Landsstýrið setti niður 3 arbeiðsbólk, ið skuldu stýra royndarskipunum í skeiðnum: Ein tekniskan bólk, ein búskaparbólk og ein góðeftirlitsbólk. Fundirnir í bólkunum vóru loyndarfundir, soleiðis at skilja, at reiðariini (ið áframt skuldu hava ábyrgdina av tí »tekniska« rakstrinum) fingi ikki loyvi at luttaka á hesum fundum. Haraftrat setti landsstýrið ein mann, ið skuldi hava ábyrgdina av øllum búskaparligum viðurskiptum í sambandi við raksturin og at enda vórðu 1. 2 mans settir umborð at hava »yvirfirtirlit« við framleiðsluni og fiskiskapinum.

At henda »eystan tjalds-skipan« skapti trupuleikar og misnøgd umborð, serstakliga í fyrstu helvt av royndarskeiðnum, er kent og tí einki at dylja yvir — og at misnøgd ikki júst eggjar til ágrýtni nýtist mær heldur ikki at lýsa í æsir. Stutt sagt: Nógvin hin størsti parturin av royndarskeiðnum fór meir og minni fyri skeytið vegna teknisk brek/óhapp, neyðugt (og óneyðugt!) umvælingararbeiði í verksmiðjunum og ineffektivitet bæði hjá teimum »stýrandi« og teimum »stýrdu«. Sum eitt litið dømi kann nevast, at nýggju »in line« skráðlarnir, ið skuldu geva okkum svarið uppá um tað ber til at framleiða skræðuleys flet við somu ferð sum maskinurnar skóru fletini (hvor maskina kann skera upp til 8

varpinum — er tað sum helst kemur at fella hesa týðningarmiklu vinnu. Sagan — ikki Óli Breckmann — verður at døma um rættan ella skeivan atburð.

Í øllum framkomnum londum er tað ein sjálfviltgja, at tað almenna stuðlar einari høvuðsvinnugrein, ið vegna óhapp, ið ongun er givið at kunna forða, hevur verið fyri stórum búskaparligum smelti. Og so hevur

una veruliga muta ímóti hesari skipan, tí tá sagdu teir greinina av, sum teir sjálvir søtu á.

Óðrvisi er við svartkjaftavinnuni. Hon er frammanundan koldømd av Birgir Danielsen og Óla Breckmann og bibbaræddir sum flestu løgtings- og landsstýrismenn okkara tykjast vera fyri hesum báðum vinnu- og andshøvdingum, so lata teir fyrr hesa vinnu fara undir hamarin, enn at smoyg

eftir ferimuni royna at ávirka Føroya fólk til somu áskoðan t. d. gjøgnum Fiskasøluna, Sjóvinnubankan og Dagblaðið er heldur einki at siga til, og geri eg okkara kosnu maktmonnum og -kvinnum órætt við at siga at tey eru — bibbarædd, tí er veruleikin møguliga hann, at tey eru samd við Óla og Birgir, so er tað teimum sjálvandi loyvt, men so er tað so sanniliga eisini skylda teirra at vit

